

Õiguskantsler

Laine Randjärv
Riigikogu aseesimees
ap.kk@riigikogu.ee

Teie 24.07.2012 nr 2-3/12-86
Õiguskantsler 30.07.2012 nr 10-2/121051/1203621

Vastus Riigikogu liikme kirjalikule küsimusele Tolliametnike tegevuse kohta

Austatud Riigikogu aseesimees

Tänan Teid Riigikogu liikme Inara Luigase kirjaliku küsimuse edastamise eest.

Täpsemalt küsis Riigikogu liige minult kümme küsimust Vene Föderatsioonist Eesti Vabariiki sisseveetavata kütuse aktsiisiga maksustamise ja sellega seonduva tolliametnike tegevuse kohta. Küsimused on tõusetunud selle pinnalt, et juunis alustas Maksu- ja Tolliamet varasemaga võrreldes rangemat kontrolli kagu-Eesti piiriületuskohtades ning asus nõudma Eesti Vabariiki sisenevate sõidukite kütusepaagis oleva kütuse deklareerimist ja sellelt aktsiisi tasumist juhul, kui paagis on rohkem kütust, kui juhul sihtkohta jõudmiseks tarvis.

Kõigepealt pean vajalikuks märkida, et, tundes samuti muret kagu-Eesti piiril toimuva osas, alustasin ma menetluse, et hinnata, kas Maksu- ja Tolliameti värske halduspraktika Vene Föderatsioonist Eestisse saabuvate sõidukite kontrollimisel seoses aktsiisivaba kütuse Eestisse toomisega on põhiseaduspärane. Menetluseks vajalike selgituste saamiseks pöördusin 13.07.2012 kirjaga nr 7-7/120996/1203418¹ Rahandusministeeriumi poole, kellelt ootan vastuseid oma küsimustele hiljemalt 10. augustiks 2012.

Senikaua kui mu menetlus on pooleli, ei pea ma õigustatuks selgete seisukohtade võtmist mh ka Riigikogu liikme Inara Luigase poolt esitatud küsimustes. Küll pean ma vajalikuks esitada vastused sellistele Inara Luigase poolt tõstatatud küsimustele, mis puudutavad asjakohaseid õiguslikke regulatsioone ja millele vastamine mahub minu pädevuse piiridesse. Järgnevalt selgitangi, milline on Eestisse sissetoodava kütuse aktsiisimaksuga maksustamise õiguslik taust.

Põhiseaduse § 113 järgi sätestab riiklikud maksud, koormised, lõivud, trahvid ja sundkindlustuse maksed seadus. Eesti Vabariigi põhiseaduse täiendamise seaduse § 2 järgi tuleb Eestis arvestada ka Euroopa Liidu õigusega.

¹ Nimetatud kiri on kättesaadav Õiguskantsleri Kantselei avalikus dokumendiregistris aadressil:
<http://www.oiguskantsler.ee/dokumendiregister/Default.aspx>.

Aktsiisimaksu, nagu ka käibemaksu ning tollimaksuga maksustamise reeglid on Euroopa Liidu tasemel väga tihedalt harmoniseeritud. Neid reegleid tuleb makse kehtestades ja määrates arvestada. Analüüsitava küsimuse puhul on eelkõige asjassepuutuvad Euroopa Liidu Toimimise Lepingu artikkel 113, selle alusel vastu võetud Euroopa Liidu nõukogu 20.12.2007 direktiiv nr 2007/74/EÜ kolmandatest riikidest saabuvate reisijate imporditava kauba käibemaksust ja aktsiisist vabastamise kohta ning Euroopa Liidu nõukogu 16.12.2008 direktiiv nr 2008/118/EÜ, mis käsitleb aktsiisi üldist korda. Asjakohased (eelkõige mõistete ja tollimaksu osas) on ka Euroopa Ühenduste nõukogu määrus nr 2913/92, millega kehtestati ühenduse tolliseadustik, ning Euroopa Liidu nõukogu 16.11.2009 määrus nr 1186/2009, millega kehtestatakse ühenduse tollimaksuvabastuse süsteem.

Aktsiisiga maksustamist reguleerib Eestis, sh võtab eelviidatud aktsiisidirektiivid üle, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seadus (edaspidi ATKEAS). Selle § 1 järgi on kütus üldreeglina kaup, mis kuulub aktsiisiga maksustamisele. ATKEAS teised sätted defineerivad täpsemalt milline kütus ja millal kuulub maksustamisele ning kes on maksu maksja (vt nt ATKEAS § 19, 24, 25, 28).

ATKEAS reguleerib ka aktsiisivabastustega seonduvat. ATKEAS § 27 lg 1 punktist 20 ja lõikest 6 ning §-st 68 tulenevalt on aktsiisivaba Eestisse sissesõidul mootorsõiduki standardses kütusepaagis või erikonteineri standardses kütusepaagis, kaasa arvatud veemootorsõiduki standardses kulutankis ja -paagis olev, samas mootorsõidukis tarbitav ning sõiduki sihtkohta jõudmiseks vajalik kütus.² ATKEAS § 68 lg 4 esimese lause järgi ei tohi aktsiisivabalt sisse veetud kütust kasutada muus sõidukis kui selles, millega kütus sisse veeti. Kütust ei tohi sellest sõidukist välja võtta ja ladustada, välja arvatud sõiduki remondi ajaks, ning isik, kelle suhtes maksuvabastust kohaldatakse, ei tohi seda kütust tasu eest ega tasuta üle anda. ATKEAS § 68 lg 4 lausest 2 tuleneb, et aktsiisivabastust ei kohaldata juhul, kui sõiduki valdaja tegevusest ilmneb, et kütust veetakse sisse kaubanduslikul eesmärgil. ATKEAS § 27 lg 6 järgi võtab maksuhaldur mitteäriilise eesmärgi kindlakstegemisel arvesse aktsiisikauba Eestisse toomise sagedust ja põhjust, aktsiisikauba valdaja äriilist seisundit, aktsiisikauba Eestisse toimetamise viisi, aktsiisikaubaga seotud dokumente ning aktsiisikauba kogust ja laadi.

Nimetatud aktsiisivabastused tuginevad ülalviidatud direktiivile nr 2007/74/EÜ. Nimelt, nagu eespool juba viitasin, on EL tasemel ühtlustatud nii aktsiiside, kui nende vabastustega seonduv.

Direktiivi 2007/74/EÜ artiklite 6 ja 11 põhjal saab öelda, et aktsiisivabalt saab Eestisse tuua mis tahes mootorsõiduki standardses kütusepaagis olevat kütust ning kaasaskantavas konteineris olevat kütust, mis ei ületa 10 liitrit, kui sellise kütuse toomine on juhuslikku laadi ning reisija või tema perekonnaliikme isiklikuks kasutamiseks või kingituseks. Direktiivi 2007/74/EÜ artiklil 11 on imperatiivne iseloom ehk liikmesriikidel ei ole diskretsiooni vabastuse kehtestamise või kehtestamata jätmise osas.³

² ATKEAS § 27 lg 21 ning § 69 koostoimest tuleneb, et liiduvälisest riigist saabuval reisijal on lisaks standardses kütusepaagis olevale kütusele lubatud aktsiisivabalt tuua tema valduses oleva mootorsõiduki esmakordsel Eestisse sissesõidul ühe päeva jooksul kuni 10 liitrit mootorikütust mitteäriilisel eesmärgil kasutamiseks.

³Sätte imperatiivne iseloom ning eesmärk tulevad paremini välja, kui vaadata direktiivi versioone teistes keeltes. Nii nt ütleb direktiivi inglise keelne versioon: „Member States shall exempt from VAT and excise duty, in the case of any one means of motor transport, the fuel contained in the standard tank and a quantity of fuel not exceeding 10 litres contained in a portable container”. Saksa keelne versioon ütleb: „Für jedes Motorfahrzeug befreien die Mitgliedstaaten den im Hauptbehälter befindlichen Kraftstoff und bis zu 10 Liter Kraftstoff in einem tragbaren Behälter von der MwSt. und den Verbrauchsteuern”.

Direktiiv 2007/74/EÜ lubab liikmesriikidel alandada sissetoomiseks lubatud maksuvaba kauba, sh kütuse koguseid piiriala elanike ja piiritöötajate osas. Artikli 3 järgi on „piirialatöötaja” isik, kes tavapärase tegevuse käigus peab oma tööpäevadel minema teisele poole piiri; „piiriala” – ala, mis linnulennult ei ulatu kaugemale, kui 15 kilomeetrit liikmesriigi piirist, ja mis hõlmab kohalikke haldusüksusi, mille territooriumist asub osa piiriala sees – siinjuures lubab direktiiv riikidel piiriala definitsioonist näha ette erandid. Minu teada ei ole Eesti seadusandja otsustanud nimetatud erandeid siiani kehtestada.

Analüüsinud eespool toodud regulatsioone on mul tekkinud kahtlusi nii alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, kui ka Maksu- ja Tolliameti tegevuse põhiseaduspärasuse osas.⁴ Soovin saada nendele küsimustele vastused praegu läbiviidava menetluse raames. Alles seejärel saan ma anda hinnangut alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse sellest kõrgemal seisvatele õigusaktidele vastavuse osas ning Maksu- ja Tolliameti tegevusele alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse rakendamisel.

Tänan Teid veel kord küsimuse edastamise eest.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Indrek Teder

Olga Lavrova 693 8404
olga.lavrova@oiguskantsler.ee

⁴ Vt õiguskantsleri 13.07.2012 kiri Rahandusministeeriumile nr 7-7/120996/1203418, alapeatükk 2 „Võimalikud probleemid”. Kiri on kättesaadav Õiguskantsleri Kantselei avalikus dokumendiregistris internetiaadressil <http://www.oiguskantsler.ee/dokumendiregister/Default.aspx>.